

De berging, op Belgisch grondgebied, van laag- en middelactief kortlevend afval

Persdossier
8 mei 2006

- 1   Situering
- 2   Kort overzicht van het programma voor het langetermijnbeheer van het laag- en middelactief kortlevend afval
- 3   Beslissing van de Ministerraad van 16 januari 1998
- 4   Nieuw werkprogramma van niras
- 5   Resultaten van het werkprogramma
- 6   Krijtlijnen van het toekomstig programma
- 7   Besluit

Voor bijkomende inlichtingen kunt u contact opnemen met Evelyn Hooft, perswoordvoester van NIRAS, op het nummer 02 212 10 37 of 0475 60 25 04, of per fax op het nummer 02 212 10 40, of nog per e-mail op het adres e.hooft@nirond.be.

Meer informatie over het beheer van radioactief afval kan worden gevonden op de website van NIRAS : www.nirond.be

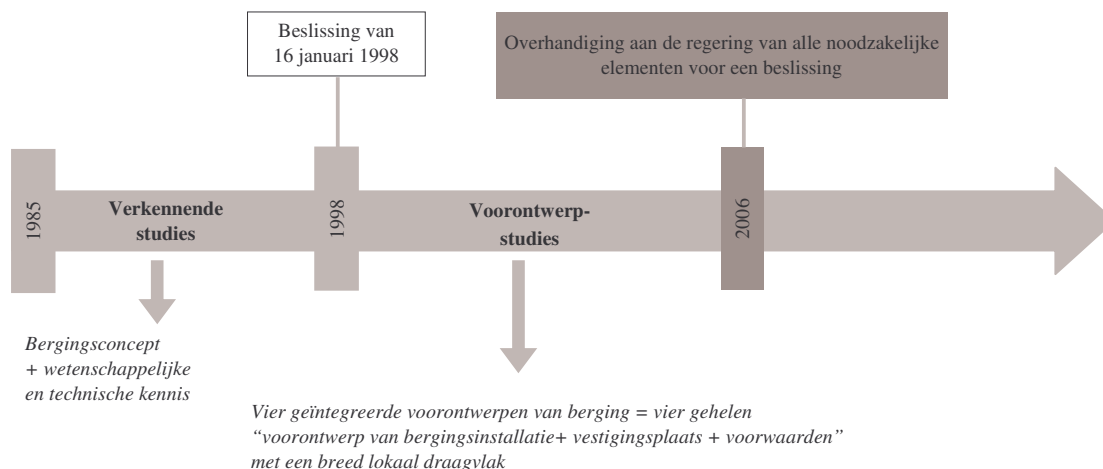
1 Situering

De afgelopen twaalf maanden heeft NIRAS de dossiers over de geïntegreerde voorontwerpen van berging voor het laag- en middelactief kortlevend afval, ontwikkeld door de partnerschappen STOLA-Dessel in de gemeente Dessel, MONA in de gemeente Mol en PaLOFF in de gemeenten Fleurus en Farciennes, aan haar voogdijminister overhandigd. Deze dossiers zijn het resultaat van het voorstel dat NIRAS in 1998 heeft gedaan aan alle belangstellende Belgische gemeenten om samen met haar, in het kader van partnerschapstructuren, mee te werken aan de uitwerking van een geïntegreerd voorontwerp van berging voor het afval van categorie A. Deze samenwerking hield voor deze gemeenten geen enkele verbintenis in om de uitgewerkte oplossing later ook uit te voeren. De oplossing diende te bestaan uit een berginginstallatie (oppervlakteberging en/of diepe berging), geïntegreerd in een ruimer maatschappelijk project, bestaande uit een geheel van bijbehorende voorwaarden, dat toegevoegde waarde bood voor de betrokken gemeente en/of streek.

2 Kort overzicht van het programma voor het langetermijnbeheer van het laag- en middelactief kortlevend afval

De werkzaamheden van NIRAS met betrekking tot het langetermijnbeheer van het laag- en middelactief kortlevend afval hebben tot dusver twee grote fasen gekend:

- de *fase van de verkennende studies* (periode 1985 – 1998), die belangrijke wetenschappelijke en technische ontwikkelingen mogelijk heeft gemaakt met betrekking tot de oppervlakteberging, maar niet heeft kunnen leiden tot de keuze van een vestigingsplaats;
- de *fase van de voorontwerpstudies of voorontwerpfase* (periode 1998 – 2006) die heeft geleid tot de ontwikkeling, in het kader van drie lokale partnerschappen, van 5 geïntegreerde voorontwerpen van berging. Deze voorontwerpen beantwoorden aan alle technische voorwaarden geformuleerd in de beslissing van de ministerraad van 16 januari 1998. Vier ervan werden aanvaard door de betrokken gemeenten (Dessel en Mol); het vijfde werd stopgezet tengevolge van de beslissingen van de gemeenteraden van Fleurus en Farciennes.

3 Beslissing van de Ministerraad van 16 januari 1998

Op 16 januari 1998, een twaalfal jaren nadat NIRAS haar onderzoek startte naar een oplossing voor het langetermijnbeheer van het laag- en middelactief kortlevend afval, besliste de ministerraad te opteren voor een definitieve oplossing of een oplossing die definitief kon worden voor het langetermijnbeheer van dit afval. Deze beslissing lag in de lijn van de aanbevelingen van NIRAS, die zelf in overeenstemming zijn met de internationale consensus inzake intergenerationele ethiek. Tegelijkertijd vertrouwde de ministerraad NIRAS nieuwe opdrachten toe, maar beperkte hij tegelijkertijd het kader van haar onderzoek.

In de praktijk diende NIRAS zich voortaan te concentreren op de ontwikkeling van twee types van oplossing voor het langetermijnbeheer van deze categorie van afval: oppervlakteberging en diepe berging. Daarbij diende ze erop toe te zien dat deze oplossingen aan een aantal technische eisen voldeden: naast het feit dat ze uiteraard veilig en uitvoerbaar dienden te zijn, moesten ze tevens stapsgewijs, flexibel, omkeerbaar en controleerbaar zijn. NIRAS diende haar onderzoek bovendien te beperken (vertaling) "*tot de bestaande nucleaire zones en sites waar de lokale overheid belangstelling betoont*"; daarnaast diende ze "*de methodes te ontwikkelen, met inbegrip van de beheer- en overlegstructuren, die het mogelijk maken een project van die aard te integreren op lokaal vlak*". Op termijn diende ze de regering de nodige elementen aan te reiken om haar in staat te stellen "*een technische en economische keuze te maken tussen de diepe of oppervlakteberging op basis van vergelijkbare veiligheidsvoorwaarden en met respect voor het leefmilieu*".

4 Nieuw werkprogramma van NIRAS

Vanaf 1998 paste NIRAS haar werkprogramma voor het langetermijnbeheer van het laag- en middelactief kortlevend afval aan om rekening te houden met de nieuwe eisen, waar ze zelf overigens volkomen mee instemde. NIRAS stelde de gemeenten die dit wensten voor om, door middel van speciaal hiervoor opgerichte partnerschappen, mee te werken aan de uitwerking van een geïntegreerd voorontwerp van berging voor dit afval. Deze samenwerking hield geen enkele verplichting in om het uitgewerkte voorstel ook uit te voeren. De bergingsinstallatie – de berging zelf en de bijbehorende gebouwen – diende geïntegreerd te zijn in een ruimer maatschappelijk project, bestaande uit een geheel van bijbehorende voorwaarden, dat toegevoegde waarde bood voor de betrokken gemeente en/of streek, zodat het geïntegreerd voorontwerp van berging in zijn geheel ruime instemming bij de lokale bevolking zou vinden. NIRAS liet de gemeenten waarin de bestaande nucleaire zones gelegen zijn, uiteraard vrij al dan niet deel te nemen aan de voorgestelde samenwerking.

In haar nieuw werkprogramma deed NIRAS afstand van de siteselectiemethodologie die ze tot dan toe had gevolgd voor de optie oppervlakteberging en verving deze door een *systeembenadering*: voor elk van de voorgestelde sites zou ze de mogelijkheid onderzoeken om een bergingsinstallatie te ontwerpen die aangepast was aan de kenmerken van het terrein, zodanig dat het systeem “bergingssite + bergingsinstallatie” a priori zou beantwoorden aan de voorwaarden geformuleerd in de beslissing van de ministerraad. In geval van een gunstig antwoord, zou ze dan aan het betrokken partnerschap voorstellen één of meer voorontwerpen uit te werken.

Concreet heeft het voorstel tot samenwerking van NIRAS geleid tot de oprichting van drie partnerschappen tussen NIRAS en de gemeenten waar een nucleaire zone gevestigd is. Alle drie hebben de vorm van een VZW aangenomen.

- STOLA-Dessel (Studie- en Overleggroep Laagactief Afval) werd opgericht op 30 september 1999 tussen de *gemeente Dessel* en NIRAS.
- MONA (Mols Overleg Nucleair Afval Categorie A) werd opgericht op 9 februari 2000 tussen de *gemeente Mol* en NIRAS.
- PaLOFF (*Partenariat Local Fleurus–Farciennes*) werd opgericht op 27 februari 2003 tussen de *gemeenten Fleurus en Farciennes* en NIRAS.

Door de oprichting van de partnerschappen betuigden de betrokken gemeenten hun instemming met de uitvoering van studies op hun grondgebied, maar niet meer dan dat.

Binnen de partnerschappen werd bekeken of een aanvaardbaar voorstel kon worden uitgewerkt. Indien positief, legde het partnerschap het voorstel voor aan de gemeenteraad van zijn gemeente. Indien negatief, kon het partnerschap de gemeenteraad adviseren om het voorstel niet verder te overwegen. In beide gevallen lag het laatste woord inzake aanvaarden of verwerpen van het voorstel bij de gemeenteraad.

Acht jaar na de beslissing van 16 januari 1998, is NIRAS aan het einde gekomen van de opdrachten die de ministerraad haar had toevertrouwd. De methodologie van de lokale partnerschappen heeft immers haar doel bereikt, vermits de drie partnerschappen in totaal vijf geïntegreerde voorontwerpen van berging hebben ontwikkeld. Vier van de voorstellen (die van STOLA-Dessel en MONA) werden aanvaard door de betrokken gemeenten, terwijl het vijfde (dat van PaLOFF) in februari 2006 werd stopgezet tengevolge van de beslissingen van de gemeenteraden van Fleurus en Farciennes.

NIRAS heeft, tijdens de laatste twaalf maanden, achtereenvolgens de dossiers met betrekking tot de vijf geïntegreerde voorontwerpen van berging van de partnerschappen aan haar voogdijminister overhandigd. Elk van deze dossiers omvatte drie luiken:

- het *rapport van het partnerschap*, dat zijn geïntegreerde voorontwerpen van berging beschrijft, namelijk één of twee systemen “ voorontwerp van bergingsinstallatie + vestigingsplaats” en een geheel van voorwaarden die onlosmakelijk verbonden zijn met deze systemen. STOLA-Dessel en MONA hebben elk een geïntegreerd voorontwerp van oppervlakteberging en een geïntegreerd voorontwerp van diepe berging ontwikkeld. PaLOFF heeft een geïntegreerd voorontwerp van halfingegraven bergingsinstallatie ontwikkeld, dat een variant is op de oppervlakteberging.
- de *beslissing van de betrokken gemeentera(a)d(en)*. De gemeenteraden van Dessel en Mol hebben zich bereid verklaard de uitvoering, op het grondgebied van hun respectieve gemeenten, van één van beide voorontwerpen van bergingsinstallaties in overweging te nemen, mits het vervullen van de voorwaarden die aan dit voorontwerp zijn gekoppeld. De gemeenteraad van Fleurus daarentegen heeft beslist de studies in verband met het geïntegreerd voorontwerp van berging stop te zetten, waarna de gemeenteraad van Farciennes zich onthouden heeft van een uitspraak over het dossier.
- het *rapport van NIRAS*. NIRAS heeft formeel bevestigd dat de geïntegreerde voorontwerpen van berging van STOLA-Dessel en MONA, in de huidige stand van de kennis en rekening houdend met het toepasselijk wettelijk kader, in overeenstemming zijn met de voorwaarden geformuleerd in de beslissing van

de ministerraad van 16 januari 1998, in het bijzonder wat de eisen inzake veiligheid en uitvoerbaarheid betreft, en heeft het bestaan van een participatief proces bevestigd. NIRAS heeft tevens een eindrapport opgesteld over het geïntegreerd voorontwerp van berging van PaLoFF, waarin zij meldt dat het voorontwerp werd afgesloten tengevolge van de beslissingen van de gemeenten Fleurus en Farciennes, en tegelijkertijd bevestigt dat dit voorontwerp werd ontwikkeld overeenkomstig de regels van het participatief proces en beantwoordt aan de voorwaarden geformuleerd in de beslissing van de ministerraad.

Door de recente beslissing van de gemeenten Fleurus en Farciennes om de studies stop te zetten, komt het geïntegreerd voorontwerp van berging dat verder moet worden uitgewerkt in een nieuw daglicht te staan. Terwijl de inplanting van de toekomstige bergingsinstallatie tot voor kort mogelijk leek op geografisch verspreide plaatsen in het land, beperken de mogelijkheden zich thans tot twee buurgemeenten: de gemeenten Dessel en Mol.

5 Resultaten van het werkprogramma

Volgens NIRAS zijn de vier geïntegreerde voorontwerpen van berging die aan de regering worden voorgelegd, voldoende rijp om grondig bestudeerd te worden tijdens de ontwerpfase: volgens de instelling voldoen deze voorontwerpen inderdaad aan de voorwaarden die de ministerraad heeft geformuleerd in zijn beslissing van 16 januari 1998 en zou de financiering ervan kunnen worden verzekerd door middel van aangepaste financieringsmechanismen.

- **Participatief proces** De geïntegreerde voorontwerpen werden door de partnerschappen ontwikkeld met inachtneming van de regels van het participatief proces. De goedkeuring, zonder enige wijziging, van de eindrapporten van STOLA-Dessel en MONA door hun respectieve algemene vergaderingen en door de gemeenteraden van Dessel en Mol bewijst bovendien dat de vier geïntegreerde voorontwerpen van berging brede plaatselijke steun genieten. Noch de partnerschappen noch de gemeenteraden van Dessel en Mol hebben overigens een voorkeur uitgesproken voor één van de twee technische oplossingen. Ten slotte wordt het participatief proces zowel in Dessel als in Mol voortgezet, respectievelijk door de partnerschappen STORA en MONA, en werd het uitgebreid tot het beheer van het radioactieve afval in het algemeen.
- **Technische voorwaarden** In de huidige stand van de kennis en rekening houdend met het toepasselijk wettelijk kader, meent NIRAS dat de vier voorgestelde voorontwerpen van bergingsinstallatie het mogelijk maken te voldoen aan de vereisten inzake bescherming van mens en leefmilieu, zowel op

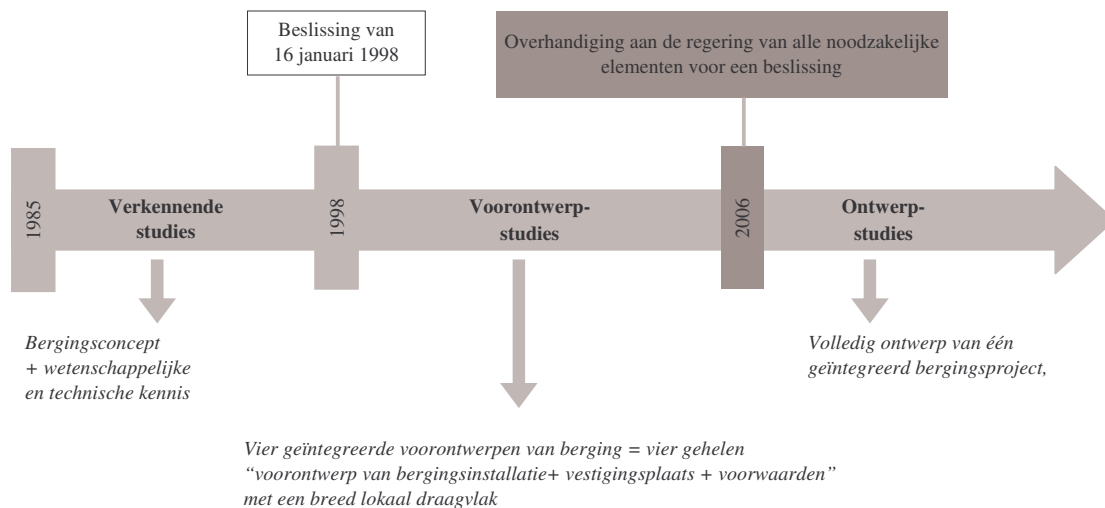
korte als op lange termijn, en dat ze technisch uitvoerbaar zijn. De vier voorontwerpen hebben bovendien een definitief karakter en beantwoorden aan de voorwaarden inzake stapsgewijs karakter, flexibiliteit, recupereerbaarheid en controleerbaarheid. De laatste drie kenmerken zijn echter minder uitgesproken voor de diepe berging dan voor de oppervlakteberging, maar ze zijn ook minder belangrijk voor diepe berging. Ten slotte hebben het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle en de autoriteiten die in het Vlaamse Gewest bevoegd zijn voor milieubescherming geen opmerkingen geformuleerd die de vier voorontwerpen van bergingsinstallatie fundamenteel in vraag stellen.

6 Krijtlijnen van het toekomstig programma

Het toekomstig programma vangt aan vanaf het moment dat de regering de beslissing genomen heeft om één geïntegreerd voorontwerp van berging verder te laten uitwerken tot een concreet ontwerp. Dit zal de overgang inluiden van de huidige fase van voorontwerpstudies, die nu wordt afgesloten, naar de fase van ontwerpstudies. Deze studies zullen worden uitgevoerd in dezelfde geest van dialoog en samenwerking die al sinds 1998 de boventoon voert.

Tijdens de ontwerpfase zal het geïntegreerd voorontwerp van berging evolueren van zijn huidige toestand naar een project dat klaar is om uitgevoerd te worden, namelijk een project waarover een bindend akkoord bestaat tussen alle betrokken actoren, en waarvoor alle nodige vergunningen zijn verkregen. De ontwerpstudies zullen bijgevolg betrekking hebben op alle aspecten van het geïntegreerd bergingsproject: bergingsinstallatie, bijbehorende voorwaarden, financiering en juridische aspecten, voorbereiding van de dossiers in verband met de nucleaire en niet-nucleaire vergunningsaanvragen, enz

Cruciaal in het toekomstig programma is de voortzetting van het participatief proces en de centrale rol van de partnerschappen. Beide partnerschappen en gemeenten zijn de mening toegedaan dat ook na de keuze van één geïntegreerd bergingsproject op het grondgebied van één van beide gemeenten, de andere gemeente en haar partnerschap aan het verdere besluitvormingsproces moeten kunnen deelnemen. Om een gelijkwaardige behandeling van de belangen te verzekeren, zal een gepast inspraakmodel voor deze nieuwe fase worden uitgewerkt..

7 Besluit

Nu NIRAS aan het eind gekomen is van de opdrachten die de ministerraad haar heeft toevertrouwd bij zijn beslissing van 16 januari 1998 zal de regering binnenkort beschikken over alle elementen die haar in staat zullen stellen te beslissen over hoe het beheer op lange termijn van het laag- en middelactief kortlevend afval moet worden voortgezet. Deze beslissing zal voortvloeien uit de keuze van één van de geïntegreerde voorontwerpen ontwikkeld door STOLA-Dessel en MONA. Ze impliceert de keuze van een bergingsoptie (oppervlakteberging of diepe berging), de keuze van een vestigingsplaats, en de opdracht om de voorwaarden verbonden aan de bergingsinstallatie concreet te ontwikkelen.

Een beslissing over het vervolg dat aan het werkprogramma moet worden gegeven is om drie redenen noodzakelijk. Ten eerste uit respect voor de volgende generaties, die niet verantwoordelijk zijn voor het afval dat de huidige generatie heeft geproduceerd en daar dan ook de lasten niet voor moeten dragen. Ten tweede uit respect voor de gemeenten waar het afval momenteel wordt opgeslagen en om te vermijden dat ze de facto geconfronteerd zouden worden met een situatie van langdurige opslag die ze zelf niet gekozen hebben. Ten derde is een beslissing ook noodzakelijk om een verantwoord industrieel beheer van het laag- en middelactief kortlevend afval te verzekeren.